

การพัฒนาสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์*
Development of the Competency of Sangha Administrators
in Surin Province

¹พระมหาวีรวิท ธีรวโรโส, ²ประดิษฐ์ ชื่นบาน และ ²พิพัฒน์ วิถี

¹Phramaha Wisit Dhiravangso, Pradit Chuenban and Pipat Withee

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

²Surindra Rajabhat University

¹Email: wisit53@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ และศึกษาสมรรถนะและตัวชี้วัดสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นต้นแบบที่ดี จำนวน 4 รูป โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูลนำเสนอเชิงพรรณนาความ ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ประกอบด้วย การจัดระเบียบแนวปฏิบัติการอยู่ร่วมกัน การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาภายในวัดและนอกวัด ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนและประชาชนทั่วไป จัดบริการทางวิชาการด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชน มีการสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัยต่างๆ การสงเคราะห์ทุนการสร้างโรงพยาบาล ตีกสงฆ์อาพาธ การสงเคราะห์ที่พักอาศัย ผู้ได้รับความเดือดร้อน และการบริการแก่ประชาชนทั่วไป

2. สมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 คือ 1) สมรรถนะทั่วไป ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3 สมรรถนะ คือ 1. คุณธรรมจริยธรรม 2. การสื่อสารที่ดี และ 3. การเป็นแบบอย่างที่ดี 2) สมรรถนะตนเอง ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3

---

* Received January 1 2019; Revised January 28 2019; Accepted April 26, 2019

160 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2562)

สมรรถนะ คือ 1. ภาวะผู้นำตนเอง 2. การมีสติปัญญา และ 3. การพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง และ 3) สมรรถนะการทำงานกับคนอื่น ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3 สมรรถนะ คือ 1. การทำงานเป็นทีม 2. การช่วยเหลือผู้อื่น และ 3. ความเชื่อถือไว้วางใจได้ และแต่ละสมรรถนะย่อยมี 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; พระสังฆาธิการ; จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The purpose of this research was to study the characteristics of monks in Surin province. And study the performance and performance indicators of the monks in Surin Province. This research is a qualitative research. By studying the documents. In-depth interview the four main models were selected by the selector. Analysis of qualitative data by classification and descriptive information system.

1. The characteristics of the monks in Surin Province are as follows: Administration, planning, project planning to make a notebook Registration Welfare Organizing the action plan together. Education Support for educational management within temples and outside temples. Education the establishment of a learning center within the temple. Promote education for children and youth and the general public. Provide academic services on ethics to the community. Propaganda Have moral training Ethics for personnel in various agencies. Organize important events in Buddhism to encourage the lecturer to teach the Dharma in the agency. The venue for Buddhist ceremonies is given to students of all levels. Organize the fair on important days and through the media on the public. There is a construction site for the monastic residence. People who make merit. Or other appropriate sculptures for worship. Place for ecclesiastical ritual. Like the temple. Dhamma Hall of Dhamma. Learning Principles of Buddhist and Community Service Activities and the public. There is support for the victims, the

welfare fund, the hospital building, Buddhist monks, the welfare housing. Who suffered Service to the public?

2. The performance of the monks in Surin Performance 9 is 1) General performance. 3. Competency: 1. Moral ethics 2. Good communication and 3. Good role model. 2. Self-efficacy consists of three competencies: 1. Self-leadership. 2. Being intellectually and 3. Developing oneself and 3) Working with others. It consists of three competencies: 1. Teamwork 2. Helping others and 3. Trustworthiness. There are 3 components of knowledge, skills and attitudes.

Keywords: Development of the Competency; Sangha Administrators; Surin Province

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ได้ผลดีที่สุดคือ การให้การศึกษา เพราะการศึกษาคือการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนก็คือการพัฒนาที่เอามนุษย์เป็นตัวตั้งของการพัฒนา และการลงทุนเพื่อที่จะให้มนุษย์เป็นตัวตั้งของการพัฒนาก็คือการลงทุนด้านการศึกษา เพราะการศึกษาสามารถพัฒนาคนได้ครบทั้ง 4 ด้าน ตามหลักพระพุทธศาสนา คือ 1) กายภาวนา (การพัฒนาทางกาย) มีทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ตามแนวทศศึกษา 2) สิลภาวนา (การพัฒนาทางสังคม) ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ เป็นที่นับหน้าถือตาในสังคม รู้จักการบริหารจัดการที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวจริยศึกษา 3) จิตภาวนา (การพัฒนาทางจิต) ไม่ดูถูกตนเอง ไม่ดูถูกท้องถิ่น มีสุขภาพจิตดี มีความสุขตามสมควรแก่ฐานะ ภาวนาข้อนี้เทียบได้กับสุขศึกษาที่เน้นทางด้านสุขภาพและสุขใจ 4) ปัญญาภาวนา (การพัฒนาทางปัญญา) มีเสรีภาพทางความคิด คือคิดเป็นตามหลักโยนิโสมนสิการ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีความรู้พอที่จะจัดการกับความทุกข์ ที่เรียกว่าทักษะการแก้ปัญหาชีวิต ภาวนาข้อนี้เทียบได้กับพุทธศึกษา (พระธรรมโกศาจารย์ ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2548)

พระสงฆ์เป็นทรัพยากรมนุษย์ในสังคมที่มีบทบาทในการพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ สิล สมาธิ ปัญญา โดยอบรมประชาชนให้ปฏิบัติธรรมในระดับหมู่บ้านและตำบล ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีค่านิยมและบรรทัดฐานสังคมที่ดีงาม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ดังปรัชญาที่ว่า “จะพัฒนาการต้องเริ่มที่ตน จะพัฒนาคนต้องเริ่มที่จิตใจ จะพัฒนาใครเขาต้องเริ่มต้นที่เรา ก่อน” (วศิน อินทสระ, 2546) พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยอาศัยคุณสมบัติ

ความบริสุทธิ์ ความเสียสละ และความมีสติปัญญา แนะนำสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบในการดำรงชีวิตมาโดยตลอด ส่วนในด้านสังคมก็ได้แนะนำ สั่งสอน และสร้างจิตสำนึก นำทางสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งทางกาย และจิตใจ สั่งสอนให้มนุษย์มั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ว่าเป็นผู้ฝึกฝนให้พัฒนามีวิสัยแห่งการพัฒนาไปอย่างสูงสุด โดยอาศัยการศึกษาอบรม (สิทธิ บุตรอินทร์, 2533)

พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร หรือผู้นำด้วยแล้วจึงต้องได้รับการศึกษาพัฒนา เพื่อการสร้างควมดีมีมิตรไมตรีที่ดีต่อกันในชุมชน (พระครูวินัยธรรุณ จนทสิโล, 2561) เพราะผู้บริหารจะต้องสร้างจิตของบุคคลให้อยู่ในภาวะปกติ มีความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีกำลังใจ นั่นคือ จะต้องมีการอบรมทางจิตในด้านของศีล สมาธิ ปัญญาเมื่อบุคคลมีศีล สมาธิ ปัญญาแล้ว เขาย่อมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น งานก็จะสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่ได้ตั้งใจไว้ (บุญทัน ดอกไธสง, 2528) ในสังคมปัจจุบันปรากฏมีปัญหาคความไม่ดีไม่งามมากมายที่เกิดขึ้นในวงการพระสงฆ์ ปรากฏเป็นข่าวรายวันต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบทั้งแก่คณะสงฆ์และสังคมไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของพระสงฆ์และสามเณรเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วมีสาเหตุมาจากปัจจัย 2 ประการคือ จากความย่อหย่อนในการไม่สำรวมรักษาศีลสิกขาบท และจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เนื่องจากได้รับการศึกษาทั้งคดีโลกและคดีธรรมในระดับที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร

พระสงฆ์และสามเณรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยไม่เข้าใจพุทธธรรมอย่างลึกซึ้ง และไม่เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน จึงสื่อกับประชาชนไม่ได้ และเป็นผู้นำวิญญูณไม่ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนเป็นเพียงพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่การที่มีพระสงฆ์เข้าใจพุทธธรรมได้ลึกซึ้ง เข้าใจชีวิตและสังคมในปัจจุบันและมีความสามารถในการสื่อสาร มีความสำคัญต่อประเทศไทยและต่อโลกมาก สมควรที่รัฐบาลและทางคณะสงฆ์จะให้ความสนใจต่อเรื่องนี้ให้มาก และพระสงฆ์ควรเรียนรู้ใน 3 เรื่องหลัก คือ 1) เรียนรู้พุทธธรรม ให้ลึกซึ้งทั้งทางปริยัติ และปฏิบัติ 2) เรียนรู้สังคมปัจจุบันให้รู้เท่าทันสังคมปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการสอน 3) เรียนรู้การติดต่อสื่อสารให้เป็นที่สนใจของผู้คน ให้จับใจคน ให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือที่เรียกว่าอนุศาสน์ปาฏิหาริย์นั่นเอง ในข้อนี้รวมทั้งการใช้เครื่องติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ด้วย (ประเวศ วะสี, 2541)

มนุษย์สามารถพัฒนาสมรรถนะให้เกิดประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานที่ต้องการได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภูเขาน้ำแข็งของสเปนเซอร์ (Spencer, 1993) ได้กล่าวถึง สมรรถนะที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน 5 ประการ อันเป็นการพัฒนาสมรรถนะที่นิยมศึกษาหาแบบแผนการพัฒนางค์กรซึ่งสามารถบูรณาการเพื่อหาแบบแผนการพัฒนาสมรรถนะของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ได้ คือ 1) แรงจูงใจ (Motive) คือ สิ่งที่พระสงฆ์คิดหรือต้องการอย่างแท้จริง

ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนในการกำหนดทิศทางหรือการเลือกของพระสงฆ์เพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการตอบสนองต่อเป้าหมายในการพัฒนาองค์กรสงฆ์ 2) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) คือคุณลักษณะทางกายภาพของพระสงฆ์และรวมถึงการตอบสนองของพระสงฆ์ต่อข้อมูลหรือภาวะการพัฒนาระบบองค์กรสงฆ์ 3) แนวคิดของตนเอง (Self-concept) คือ เรื่องที่เกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) และภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่มีต่อตนเอง (Self-image) ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมและทำให้สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสงฆ์ต่อข้อมูลหรือภาวะการพัฒนาระบบองค์กรสงฆ์ 4) ความรู้ (Knowledge) คือ ขอบเขตของข้อมูลหรือเนื้อหาเฉพาะด้านที่พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งได้ศึกษาตามหลักปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ โดยใช้กระบวนการไตรสิกขา 5) ทักษะ (Skill) คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งที่เกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ การใช้ความคิด และจิตใจของพระสงฆ์ในระดับที่สามารถคิด วิเคราะห์ ใช้ความรู้กำหนดเหตุผลหรือการวางแผนในการจัดการองค์กรสงฆ์

จากแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของทฤษฎีภูเขาน้ำแข็งที่สามารถค้นหาสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างลุ่มลึก และสามารถนำมาบูรณาการเพื่อสืบค้นสมรรถนะของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อต้องการให้มืองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งและเกิดการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่องค์กรสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ต้องศึกษาเรียนรู้ค้นหากระบวนการจัดการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการพัฒนสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะ และตัวชี้วัดสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดวิธีการศึกษาตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะสมรรถนะของพระสังฆาธิการ โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และหลักการสมรรถนะ (Competency Based approach) ในการปฏิบัติงานตามภาระกิจของพระสังฆาธิการ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามภาระกิจของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ โดย 1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การปฏิบัติงานตามภาระกิจของพระสังฆาธิการ จากเอกสาร หนังสือ ระเบียบ กฎหมาย บทความต่าง ๆ 2) สังเคราะห์เนื้อหาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานภาระกิจของพระสังฆาธิการ

จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นต้นแบบที่ดี จำนวน 4 รูป 3) ประมวลผลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ การสัมภาษณ์ สรุปเป็นการปฏิบัติงานตามภารกิจของพระสังฆาธิการ 6 ด้าน

ขั้นที่ 3 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์กรอบสมรรถนะ (Competency framework) ของพระสังฆาธิการ ตามขอบข่ายการปฏิบัติงานตามกิจการคณะสงฆ์ โดย 1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ จากเอกสาร หนังสือ ระเบียบ กฎหมาย บทความต่าง ๆ 2) สังเคราะห์เนื้อหาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ สมรรถนะการปฏิบัติงานกิจการคณะสงฆ์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3) ประมวลผลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ การสัมภาษณ์ สรุปเป็น สมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์

ขั้นที่ 4 ศึกษาวิเคราะห์หลักการ และวิธีการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานตามภารกิจพระสังฆาธิการกับสมรรถนะ โดยเทคนิค (Functional Mapping) 1) วิเคราะห์ และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานตามภารกิจการของพระสังฆาธิการกับสมรรถนะ 2) สังเคราะห์ และสรุปกรอบสมรรถนะ (Competency framework) ของพระสังฆาธิการตามภารกิจการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดองค์ประกอบ และสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ โดย ศึกษาวิเคราะห์หลักการกำหนดองค์ประกอบสมรรถนะ (Competency element) เพื่อกำหนดชื่อสมรรถนะ (Competency name), นิยามสมรรถนะ (Definition), และองค์ประกอบหลักของสมรรถนะ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) จัดทำรายละเอียดขององค์ประกอบสมรรถนะส่วนต่าง ๆ ได้แก่ 1) การกำหนดชื่อสมรรถนะ และนิยามสมรรถนะ ตามหลักการกำหนดชื่อ และการเขียนนิยามสมรรถนะ 2) การกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ตามหลักการเขียนสมรรถนะสมรรถนะ (Competency statement) และการกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะ ตามหลักการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy)

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะสมรรถนะพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า

ด้านการปกครอง มีคุณลักษณะ คือ การประชุม การปรึกษาหารือ การวางแผนงาน การจัดทำโครงการต่าง ๆ การจัดทำสมุดบันทึก การจัดทำทะเบียน การจัดสวัสดิการ การจัดระเบียบ แนวปฏิบัติการอยู่ร่วมกัน และการฝึกอบรม

ด้านการศาสนศึกษา มีคุณลักษณะ คือ จัดการศึกษาทั้งแผนกบาลี-ธรรมในวัด การจัดสอบธรรม-บาลีสนาทมูล การจัดตั้งสำนักเรียน/โรงเรียนภายในวัด จัดหาแหล่งทุนให้แก่พระภิกษุสามเณร การจูงใจพระภิกษุสามเณรได้ศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาภายในวัดและนอกวัด เช่น การศึกษาต่อ การให้ทุนการศึกษา การเป็นกรรมการสถานศึกษาแก่โรงเรียนในเขตชุมชน การเป็นครูผู้สอนบาลีหรือนักธรรมในสำนักเรียน และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนธรรม บาลี หรือสามัญ

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีคุณลักษณะคือ มีการจัดตั้งศูนย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์ในวัด จัดตั้งศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด จัดกิจกรรม โครงการ อบรมคุณธรรม จริยธรรมภายในวัด ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชน ให้บริการทางวิชาการด้านศาสนา ส่งพระภิกษุสามเณรสอนศีลธรรมในโรงเรียน หรือสำนักงานเรียนที่มีความต้องการ และจัดโครงการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน

ด้านการเผยแผ่ มีคุณลักษณะของสมรรถนะ คือ อบรมศีลธรรม จริยธรรมแก่ครู นักเรียนในสถานศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา อบรม ฝึกสมาธิแก่ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปในวันพระ หรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา จัดส่งพระวิทยากรไปอบรมธรรมะในหน่วยงาน โครงการ หรือสถานที่ต่าง ๆ จัดพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชนทุกระดับ และจัดให้มีการแสดงธรรมในวันพระ การแสดงธรรมทางสถานวิทยุ โทรทัศน์ตามรายการที่ได้รับนิมนต์

ด้านการสาธารณูปการ มีคุณลักษณะของสมรรถนะ คือ การก่อสร้างเกี่ยวกับอาคารสถานที่สำหรับที่พักสงฆ์ อาคารสถานที่สำหรับประชาชนที่มาทำบุญ ห้องน้ำ ห้องสุขา หรือประติมากรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อสักการบูชา สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมของสงฆ์ เช่น พระอุโบสถ ศาลาปฏิบัติธรรม เป็นต้น จัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ในงานต่าง ๆ ตลอดจนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาให้กับประชาชน เช่น สวนสมุนไพร สวนพุทธธรรม เป็นต้น จัดทำป้ายบอกสถานที่ภายในวัด แผนผังวัด จัดทำป้ายพุทธภาษิต หรือคำสอนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมของพระสงฆ์ประชาชน. ก่อสร้างเกี่ยวกับอาคารสถานที่สำหรับที่พักสงฆ์ อาคารสถานที่สำหรับประชาชนที่มาทำบุญ ห้องน้ำ ห้องสุขา หรือ

ประติมากรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อสักการบูชา สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมของสงฆ์ เช่น พระอุโบสถ ศาลาปฏิบัติธรรม เป็นต้น

ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีคุณลักษณะของสมรรถนะ คือ การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ การสงเคราะห์ทุนการสร้างโรงพยาบาล ตึกสงฆ์อาพาธ การสงเคราะห์ที่พักอาศัยแก่ผู้เดินทางไกล ได้รับความเดือดร้อน บริการห้องน้ำ ห้องสุขา น้ำดื่ม น้ำใช้แก่ประชาชนทั่วไป จัดหาทุน มอบทุน จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์แก่หน่วยงานราชการ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน เป็นต้น มอบข้าวสารอาหารแห้งให้แก่ผู้ประสบภัย ผู้อพยพ จัดตั้งชมรมเปรียญธรรม เพื่อสาธารณประโยชน์ มอบทุนแก่พระภิกษุสามเณรผู้เรียนธรรม-บาลี สงเคราะห์ผู้เจ็บป่วยไร้ญาติ และจัดกองทุนสงเคราะห์เด็กยากจน กองทุนพัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ กองทุนต่าง ๆ

2. สมรรถนะ และตัวชี้วัดสมรรถนะพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์

สมรรถนะ และตัวชี้วัดสมรรถนะพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ตามภารกิจ 6 ด้าน มี 3 สมรรถนะ 9 ตัวชี้วัด คือ

กลุ่มที่ 1 สมรรถนะทั่วไป (General competency) รวม 3 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1. คุณธรรม จริยธรรม (Moral and Ethical) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ กฎระเบียบ และพระวินัยได้ถูกต้องตามหลักการ และฝึกฝนปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม และพระวินัยสม่ำเสมอเป็นรูปธรรม 2) ทักษะ (Skill) คือ นำหลักพุทธธรรม และพระวินัยมาใช้ปฏิบัติงาน และให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม และพระวินัยที่ถูกต้อง 3) ทศนคติ (Attitude) คือ แสดงบุคลิกภาพเป็นที่เคารพ เชื่อถือใน ความมีคุณธรรม จริยธรรม มุ่งมั่นตั้งใจส่งเสริมหลักพุทธธรรม และพระวินัยให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้หลักพุทธธรรม และพระวินัยในการปกครอง 2. การสื่อสารที่ดี (Good Communication) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ ถ่ายทอดหลักการสื่อสารที่ดีได้อย่างถูกต้อง และปรับปรุงพัฒนาทักษะการสื่อสารตนเองเสมอ 2) ทักษะ (Skill) คือ สื่อสารความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างเป็นกันเอง และใช้ทักษะการสื่อสารที่ดี และหลากหลายกับเพื่อนร่วมงาน 3) ทศนคติ (Attitude) คือ แสดงพฤติกรรม การสื่อสารที่จรรยา และเขียนเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นแบบอย่างที่ดี และมีภาวะทางอารมณ์ที่ดีในการสื่อสาร และเผยแพร่ ส่งเสริมงานพระปริยัติธรรมสู่ชุมชน และสังคม และ 3. เป็นแบบอย่างที่ดี (Good Role Model) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ ระบุ หรือชี้แนะ แนวทางการเป็นแบบอย่างที่ดีได้ อย่างลึกซึ้ง และปฏิบัติตามตามบทบาทหน้าที่ และสถานการณ์ได้อย่างน่ายกย่อง 2) ทักษะ (Skill) คือ ปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรมและวินัยได้อย่างน่ายกย่อง เป็นกันเอง และจูงใจผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตาม

หลักการ และแนวทางที่ถูกต้อง 3) ทักษะ (Attitude) คือ แสดงความพฤติกรรมที่สร้างความอบอุ่น ปลอดภัย มีความเป็นกัลยาณมิตรกับผู้รับบริการ และเป็นที่ยอมรับเชิงประจักษ์ ในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในงานด้านการปกครองและด้านอื่น ๆ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสมรรถนะตนเอง (Individual Competency) ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3 สมรรถนะ 1. ภาวะผู้นำตนเอง (Self-Leadership) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ อธิบาย คุณลักษณะภาวะผู้นำตนเองได้ชัดเจน และระบุแนวทางจัดการ/พัฒนาภาวะผู้นำตนเองที่เหมาะสม 2) ทักษะ (Skill) คือ แนะนำช่วยเหลือ การเรียนการสอนผู้เรียนอย่างน่ารัก และให้คำปรึกษา แนะนำการค้นคว้าข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผล 3) ทักษะ (Attitude) คือ สามารถเข้าถึงจิตใจ และเป็นกันเองกับผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างทางวุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้นำในการปกครอง และจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา 2. การมีสติปัญญา (Emotional Intelligence) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ ระบุองค์ประกอบของผู้มีสติปัญญาได้ชัดเจน และใช้สติปัญญาปฏิบัติงานตนเองได้อย่างน่ายกย่อง 2) ทักษะ (Skill) คือ ใช้วิธีการ แนวทางจูงใจผู้ปฏิบัติงานได้อย่างน่ารัก และให้คำปรึกษาแนะนำที่หลากหลายให้ใช้ปฏิบัติงาน 3) ทักษะ (Attitude) คือ ประพฤติตนเหมาะสมกับฐานะ และบทบาทหน้าที่ ใช้หลักการผู้นำแบบมีสติปัญญาในการปกครอง และแสดงออกถึงภาวะผู้นำ ผู้มีสติปัญญาในงานทุกด้าน และ 3. การพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง (Self-Personality Development) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ อธิบายความหมายของผู้มีบุคลิกภาพที่ดี และระบุพฤติกรรมบุคลิกภาพดี และไม่ดีในการทำงาน 2) ทักษะ (Skill) คือ ฝึกฝนการปฏิบัติให้มีบุคลิกภาพที่ดี น่ารัก และโน้มน้าว จูงใจ ให้ผู้อื่นปรับปรุงพัฒนาบุคลิกภาพ 3) ทักษะ (Attitude) คือ แสดงออกถึงบุคลิกภาพที่น่าเคารพ ขยัน อดทน ทำการฝึกบุคลิกภาพพระลูกวัด และเผยแพร่แนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสมรรถนะการทำงานกับคนอื่น (Working with Others Competency) ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 3 สมรรถนะ คือ 1. การทำงานเป็นทีม (Working in Teams) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ แจกแจงข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ให้ผู้อื่นทราบร่วมมือทำงานกับผู้อื่นอย่างน่ายกย่อง 2) ทักษะ (Skill) คือ แสดงออกถึงการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเป็นกันเอง ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ทีมงานอย่างมีเหตุผล 3) ทักษะ (Attitude) คือ สร้างความรู้สึกร่วมกันใจแก่ทีมงานอย่างน่าเคารพ ยอมรับสนับสนุน ให้อำนาจ และความสำคัญต่อผู้อื่น และชื่นชมความสำเร็จของทีมงาน ในโอกาสอันควร 2. การช่วยเหลือผู้อื่น (Helping Others) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ การวิเคราะห์ความต้องการ ความรู้สึก และคำพูดของคนอื่น และให้บริการช่วยเหลือที่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ 2) ทักษะ (Skill) คือ ใช้เทคนิค และ

รูปแบบต่าง ๆ ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างน่ายก และให้เหตุผลในการช่วยเหลือผู้อื่นพัฒนาตนเองให้มี ศักยภาพ 3) ทักษะ (Attitude) คือ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ น่าเคารพ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความอดทนให้บรรลุความต้องการ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการช่วยเหลือ ผู้อื่นเชิงประจักษ์ 3. ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Credibility) มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ ระบุองค์ประกอบความเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ และแสดงบทบาท การเป็นผู้รอบรู้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย 2) ทักษะ (Skill) คือ แสดงออกถึงความเป็นกันเอง สนับสนุนอย่างน่ายก และโน้มน้ำหนักใจ เพื่อช่วยเหลือดำเนินงาน หรือแก้ไขปัญหา 3) ทักษะ (Attitude) คือ เรียนรู้ เข้าถึงจิตใจคนอื่นได้ เป็นกันเองเปิดใจกว้างยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ จากบุคคลอื่น และเป็นผู้นำทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

สมรรถนะพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ มี 3 สมรรถนะ คือ 1. สมรรถนะทั่วไป ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม การสื่อสารที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดี 2. สมรรถนะตนเอง ประกอบด้วย ภาวะผู้นำตนเอง การมีสติปัญญา และการพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง 3. สมรรถนะ การทำงานกับคนอื่น ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือผู้อื่น และความเชื่อถือ ไว้วางใจได้ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Matthews and Whelan (1993) กล่าวถึง องค์ประกอบของสมรรถนะประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 2) สมรรถนะด้านการ วางแผนและการจัดองค์การ 3) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ 4) สมรรถนะด้านการ มอบหมายงาน 5) สมรรถนะด้านการประสานงาน 6) สมรรถนะด้านการนิเทศและควบคุม 7) สมรรถนะด้านการสนับสนุน 8) สมรรถนะด้านดูแลให้คำปรึกษา 9) สมรรถนะด้านการสอน และการฝึกอบรม 10) สมรรถนะด้านการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สืบวงศ์ กาทวงศ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวแบบสมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การ บริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายก อบต. ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 5 ด้านได้แก่ 1) สมรรถนะการคิดเชิงยุทธศาสตร์ 2) สมรรถนะการ บริการ 3) สมรรถนะการสร้างความร่วมมือ 4) สมรรถนะการสื่อสาร 5) สมรรถนะการพัฒนา บุคลากร

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปกครอง ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการ พัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ พัฒนาทักษะการติดต่อสื่อสารในการให้คำปรึกษา ทักษะการนำเสนอข้อมูล การเข้าใจคนอื่น เอาใจใส่ผู้อื่น ทักษะการแนะนำการแก้ปัญหา และทักษะการฝึกอบรม

2. ด้านการศาสนศึกษา ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการศึกษา การสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ ยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ยึดมั่นในหลักการ รอบรู้ในหลักวิชา

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการพัฒนาภาวะผู้นำ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน เป็นผู้มีส่วนได้เสีย ความรับผิดชอบต่อตนเอง การเป็นแบบอย่างที่ดี ช่วยเหลือผู้อื่น การติดต่อสื่อสารที่ดีกับชุมชน

4. ด้านการเผยแผ่ ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการ มีภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณ การติดต่อสื่อสารที่ดี มีทักษะการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และทักษะการถ่ายทอดความรู้

5. ด้านการสาธารณูปการ ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการศาสนสมบัติ ความถูกต้องแม่นยำ มีความรอบรู้ในหลักวิชา และการวิเคราะห์งาน

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการ พัฒนาภาวะผู้นำ ความเข้าใจคนอื่น การช่วยเหลือคนอื่นและการทำงานเป็นทีม

เอกสารอ้างอิง: References

บุญทัน ดอกไธสง. (2528). *การบริหารเชิงพุทธ : กระบวนการทางพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Dockthaisong, B. (1985). *Management: the Buddhist Way the Behavior*. Bangkok: MCU Press.

ประเวศ วะสี. (2541). *สวนโมกข์ ธรรมกาย สันติโคก*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล. (2561). กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการ หมู่บ้านรักษาศีล 5 เชิงพุทธบูรณาการ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6(4), 1419-1431.

170 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2562)

- Phrakruvinaitorn Koon Candasil. (2018). The Youth Development Process Based on the Five Precepts Village Model of Buddhist Integration in Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of MCU Peace Studies*. 6(4), 1419-1431.
- Wasee, P (1998). *Suan Mok, Dhammakaya, Suntasoka*. (9th ed.). Doctor Publishing.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *มนุษยศาสตร์กับการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Phradharmakosajarn (Prayoon Dhammacitto). (2005). *The Humanities to Development of the Country*. Bangkok: Bangkok: MCU Press.
- วศิณ อินทสระ. (2546). *การเผยแผ่ศาสนา*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- Intasa, W. (2003). *Missionary*. Bangkok: Department of Religion.
- สิทธิ บุตรอินทร์. (2533). *พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Butin, S. (1990). *Buddhism*. Bangkok: Thaiwattanapanich.
- สีบวงศ์ กาฬวงศ์. (2554). *ตัวแบบสมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Kalwong, S. (2011). *Strategic Leadership Competency Model for Mayor of the Tambon Administrative Organization*. Thesis NIDA.
- Matthews, A., and Whelan, J., (1993). *In Charge of the Ward*. (3rd ed.). Australia: Blackwell Scientific Publications.
- Spencer and Spencer. (1993). *Competency at Work: Model for Superior Performance*. New York: Wily & Sons.

